

Облік і оподаткування

УДК 159.9:657.6:336.71

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17508207>

Психологічні аспекти як складова інструментарію в роботі аудитора банку

Дмишко Ярослав Григорович,

аспірант кафедри обліку та аналізу

Національний університет «Львівська політехніка», Львів Україна,

<https://orcid.org/0009-0004-5415-2410>

Прийнято: 16.10.2025 | Опубліковано: 31.10.2025

Анотація: У статті розкрито сутність і значення психологічних аспектів у професійній діяльності аудитора банку. Обґрунтовано, що ефективність аудиторського процесу визначається не лише рівнем технічної підготовки, а й психологічною готовністю фахівця до роботи в умовах відповідальності, стресу та інформаційного навантаження. Проаналізовано сучасні підходи до розвитку емоційного інтелекту, стресостійкості та комунікативної культури аудитора. Визначено основні складові психологічної компетентності, що впливають на об'єктивність оцінок, якість контролю та етичність рішень. **Мета статті.** Дослідити психологічні аспекти як складову інструментарію в роботі аудитора банку і визначити їх вплив на якість аудиторського процесу й ефективність внутрішнього контролю. **Методи.** Використано методи аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, систематизації наукових джерел і структурно-логічний підхід для визначення складових психологічної компетентності аудитора. **Результати.** Виявлено, що ефективність аудиторської діяльності значною мірою залежить від рівня психологічної підготовки фахівця. Сформовано структуру психологічної компетентності аудитора, яка охоплює емоційну стабільність, критичне мислення, комунікативність, етичну чутливість

і стресостійкість. Доведено, що розвиток емоційного інтелекту забезпечує якість комунікацій, професійну неупередженість і довіру до результатів аудиту.

Висновки. Психологічні аспекти є важливою складовою професійної майстерності аудитора банку. Їх розвиток сприяє підвищенню ефективності аудиту, зниженню стресових ризиків і формуванню довірчих взаємин у колективі.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні та впровадженні у систему професійної підготовки аудиторів банку спеціальних тренінгів і практичних курсів, спрямованих на розвиток емоційного інтелекту, навичок саморегуляції і стресостійкості.

Ключові слова: аудитор банку, психологічна компетентність, емоційний інтелект, стресостійкість, професійна етика, внутрішній аудит.

Psychological aspects as a component of tools in the work of a bank auditor

Yaroslav Dmyshko,

Postgraduate Student, Department of Accounting and Analysis,

Lviv Polytechnic National University, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0004-5415-2410>

Abstract: The article reveals the essence and significance of psychological aspects in the professional activities of a bank auditor. It is substantiated that the effectiveness of the audit process is determined not only by the level of technical training, but also by the psychological readiness of the specialist to work in conditions of responsibility, stress, and information overload. Modern approaches to the development of emotional intelligence, stress resistance, and communicative culture of the auditor are analyzed. The main components of psychological competence that affect the objectivity of assessments, the quality of control, and the ethics of decisions have been identified. **The purpose of the article.** To investigate psychological aspects as a component of the tools in the work of a bank auditor and to determine their impact

on the quality of the audit process and the effectiveness of internal control. **Methods.** Methods of analysis, synthesis, comparison, generalization, systematization of scientific sources and a structural-logical approach were used to determine the components of the auditor's psychological competence. **Results.** It was found that the effectiveness of auditing activities largely depends on the level of psychological training of the specialist. A structure of the auditor's psychological competence has been formed, which includes emotional stability, critical thinking, communication, ethical sensitivity, and stress resistance. It has been proven that the development of emotional intelligence ensures the quality of communications, professional impartiality, and trust in audit results. **Conclusions.** Psychological aspects are an important component of the professional skills of a bank auditor. Their development contributes to increasing the efficiency of the audit, reducing stress risks, and forming trusting relationships in the team. Prospects for further research lie in the development and implementation of special training and practical courses aimed at developing emotional intelligence, self-regulation skills, and stress resistance into the professional training system for bank auditors.

Keywords: bank auditor, psychological competence, emotional intelligence, stress resistance, professional ethics, internal audit.

Постановка проблеми. У сучасних умовах постійних економічних коливань, воєнної нестабільності і високих ризиків, банківський сектор потребує фахівців, здатних приймати зважені рішення навіть у стресових ситуаціях. Аудитор у банку - це не лише експерт з обліку чи контролю, а й психолог, аналітик і комунікатор. Результати аудиторської перевірки залежать не лише від рівня знань стандартів і нормативів, а й від уміння аудитора встановлювати контакт із працівниками, зберігати спокій під час конфліктів, уникати упередженості та не піддаватися тиску. Тому психологічні аспекти виступають своєрідним «невидимим інструментом» у роботі аудитора банку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика психологічних аспектів у професійній діяльності аудитора перебуває у центрі уваги сучасних науковців, адже саме психологічна компетентність значною мірою визначає якість аудиторського процесу. Водночас питання залишається недостатньо систематизованим, особливо в контексті діяльності внутрішнього аудитора банку, де високий рівень відповідальності поєднується з необхідністю дотримання етичних стандартів, комунікативної гнучкості і стресостійкості.

М. Бутко, А. Неживенко та Т. Пепа [1] підкреслюють, що економічна психологія формує методологічне підґрунтя для розуміння поведінкових аспектів управління. Усвідомлення психологічних закономірностей дозволяє аудиторам точніше оцінювати ризики, приймати обґрунтовані рішення і підтримувати професійну етику. На думку Н. Красун і О. Проскурні [8], внутрішній аудит виступає інструментом підвищення ефективності комунікацій у колективі, оскільки рівень довіри та психологічний комфорт працівників впливають на об'єктивність і повноту перевірки. І. Голяш [3] зазначає, що аудит як система наукових знань має тісний взаємозв'язок із психологією, соціологією та менеджментом, що забезпечує комплексний підхід до аналізу поведінкових факторів у процесі перевірки. І. Гуменюк і О. Складанівський [4] підкреслюють, що якість аудиторських послуг значною мірою залежить від поєднання технічних і психологічних компетентностей, адже контроль якості передбачає не лише дотримання процедур, а й здатність працювати в інклюзивному, соціально різномірному середовищі, зберігаючи об'єктивність і етичність. О. Петрунко [11] наголошує, що психотехнологічні ресурси управління сприяють формуванню позитивного іміджу фахівця, який здатний адаптуватися та ефективно взаємодіяти в умовах змін. Подібну позицію поділяє О. Підгірна [12], акцентуючи увагу на важливості розвитку стресостійкості, саморегуляції та комунікативної культури під час професійної підготовки майбутніх аудиторів. У цьому контексті варто згадати праці А. Косенка, О. Гуцан, Т. Погорєлової і П. Перерви [7], які розглядають розвиток персоналу як взаємопов'язану систему

управління, мотивації та психологічного супроводу, що безпосередньо впливає на результативність аудиторської діяльності. М. Пушкар і В. Семанюк [13] розглядають внутрішній аудит як багатофункціональну систему, у межах якої навички переконання, емпатійного слухання та етичної аргументації підвищують результативність контролю. К. Гайдукевич і Л. Поліщук [2] визначають емоційний інтелект ключовим чинником професійного успіху фахівця, адже здатність розуміти емоції інших і керувати власними почуттями забезпечує ефективність міжособистісної взаємодії. Г. Роголь [14] звертає увагу на специфічні психологічні труднощі дистанційного аудиту, що зумовлені обмеженістю комунікації та необхідністю гнучкості мислення й емоційної саморегуляції. У працях О. Скаска і Я. Дмишка [5; 19; 20] акцентовано значення довірливої взаємодії між аудитором і працівниками банку, яка сприяє своєчасному виявленню ризиків і запобіганню конфліктним ситуаціям. Т. Сазонова і В. Даниленко [15] підкреслюють, що фахівець повинен розуміти закономірності поведінки людей у стресових ситуаціях і зберігати неупередженість у процесі прийняття рішень. І. Сингаївська і Т. Лісніченко [17; 18] наголошують на значенні емоційного інтелекту та конструктивного діалогу в колективі, що забезпечує ефективність внутрішньої комунікації під час перевірки. Вагомим аспектом психологічної готовності аудитора є професійна саморефлексія. Як зазначають М. Лучко і Я. Мех [9], психологічна підготовка фахівця виступає складовою його професіоналізму, оскільки формує вміння аналізувати власні дії, усвідомлювати помилки та приймати зважені рішення навіть у конфліктних або складних ситуаціях. А. Яцишин і Л. Лупаренко [21] підкреслюють, що у процесі цифровізації ключовими умовами результативної взаємодії між фахівцем і клієнтом залишаються довіра, відкритість інформаційних систем і відповідальне ставлення до комунікаційного середовища.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості наукових праць, присвячених вивченню

психологічних аспектів у роботі аудитора, це питання залишається недостатньо дослідженим у кількох ключових напрямках. Зокрема, потребують подальшого наукового осмислення особливості прояву психологічних чинників у діяльності внутрішнього аудитора банку, вплив стресових ситуацій і емоційного навантаження на якість аудиторських рішень, а також роль психологічної культури в забезпеченні професійної етики і незалежності аудитора. Саме ці аспекти зумовили вибір теми і визначили актуальність проведеного дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні значення психологічних аспектів як складової інструментарію в роботі аудитора банку, визначенні ключових психологічних компетентностей, що впливають на якість аудиторського процесу, і розробленні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності внутрішнього аудиту через розвиток емоційного інтелекту й стресостійкості фахівців.

Завдання дослідження передбачають:

1. Проаналізувати наукові підходи до вивчення психологічних аспектів діяльності аудитора.
2. Визначити складові психологічної компетентності аудитора банку і їхній вплив на якість аудиторських перевірок.
3. Дослідити основні психологічні виклики, з якими стикається аудитор у професійній діяльності.
4. Розкрити роль емоційного інтелекту, саморегуляції і комунікативних навичок у підвищенні ефективності аудиту.
5. Обґрунтувати напрями вдосконалення підготовки аудиторів з урахуванням психологічних чинників і вимог професійної етики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організація внутрішнього аудиту є складним економічним процесом, який поєднує аналітичну, контрольну і оціночну функції. Вона виступає не лише важливим елементом системи управління, а й ефективним інструментом досягнення стратегічних цілей банку. Основна її мета полягає у порівнянні і оцінюванні ефективності функціонування

системи внутрішнього контролю, виявленні відхилень і ризиків, а також у наданні рекомендацій щодо їх усунення і вдосконалення управлінських процесів [13].

У внутрішньому аудиті застосовуються специфічні методи, такі як спеціальне спостереження за окремими явищами, процесами і об'єктами; інспектування; огляди; запити; усне або письмове підтвердження фактів; аналітичні розрахунки; моделювання явищ і процесів; різні види аналізу; дослідження аномальних ситуацій; анкетування і опитування.

Людський фактор може відігравати вирішальну роль у цьому процесі, тому його необхідно враховувати при визначенні умов функціонування процесів [1]. Наприклад, слід уникати надмірного робочого навантаження і стресових ситуацій, щоб запобігти помилкам, перевтомі і психологічному тиску на працівників.

Психологічна компетентність аудитора охоплює низку характеристик, що формують його професійну майстерність, включаючи вміння контролювати власний емоційний стан, аналізувати поведінку інших, оцінювати ризики взаємодії і розуміти мотиви співрозмовників [6]. Основні компоненти психологічної компетентності аудитора (табл. 1).

Таблиця 1

Психологічні компетентності аудитора банку

№	Складова компетентності	Характеристика	Значення
1.	Емоційна стабільність	Уміння контролювати емоції, не піддаватися паніці чи тиску	Забезпечує об'єктивність оцінок і висновків
2.	Критичне мислення	Здатність логічно аналізувати ситуацію, виявляти суперечності	Допомагає уникати помилкових суджень
3.	Комунікативність	Уміння вести діалог, слухати, ставити уточнювальні питання	Сприяє збору достовірної інформації
4.	Етична чутливість	Усвідомлення моральних норм, дотримання незалежності	Підвищує довіру до аудиту
5.	Стресостійкість	Здатність працювати в умовах тиску часу або з боку керівництва	Забезпечує стабільність рішень у критичних умовах

Джерело: систематизовано автором на основі [1; 6; 11]

Аудиторська діяльність, особливо у банківській сфері, передбачає постійний контакт із великою кількістю інформації, яка часто буває неповною, неоднозначною або конфіденційною [16]. Це створює особливе психологічне навантаження на аудитора, адже від правильності його висновків залежить не лише репутація банку, а й стабільність фінансової системи загалом.

Під час проведення перевірок аудитор стикається з різними психологічними бар'єрами [8]. З боку працівників банку часто виникає недовіра, настороженість або навіть страх, що перевірка може виявити порушення і призвести до дисциплінарних заходів. Такі емоційні реакції створюють напружену атмосферу спілкування, яка ускладнює процес збору достовірних даних і формування об'єктивних висновків.

До основних психологічних викликів, із якими стикається аудитор, належать емоційний тиск з боку керівництва банку або працівників об'єкта перевірки [15], що може впливати на неупередженість оцінок; високий рівень особистої відповідальності за достовірність результатів аудиту, адже навіть незначна помилка може мати серйозні фінансові наслідки; постійна необхідність ухвалювати рішення в умовах невизначеності, коли наявна інформація є суперечливою або обмеженою; а також ризик професійного вигорання, спричинений тривалими перевітками, значним навантаженням і дефіцитом часу [6].

Успішний аудитор повинен не лише мати глибокі професійні знання, а й володіти розвиненими психологічними компетентностями [18]. Зокрема, важливо вміти контролювати власний емоційний стан, зберігати спокій і концентрацію уваги в стресових умовах, підтримувати внутрішню мотивацію й витримувати тиск з боку зовнішніх факторів (керівництва, клієнтів, колег, обмежених строків виконання завдань). Високий рівень емоційного інтелекту допомагає аудитору ефективно взаємодіяти з персоналом банку, знижувати рівень напруження під час перевірок і водночас залишатися об'єктивним у своїх висновках [12; 2].

Таким чином, психологічні аспекти становлять невід’ємну складову професійної діяльності аудитора. Вони визначають якість комунікації, точність сприйняття інформації і ефективність прийняття управлінських рішень. Розвиток психологічної стійкості, уміння керувати стресом і зберігати професійну етику є ключовими чинниками успішності сучасного аудитора в умовах динамічного і високоризикового банківського середовища [5].

Емоційний інтелект - це здатність розуміти власні емоції та емоції інших людей, керувати ними й використовувати цю інформацію для прийняття рішень. У роботі аудитора цей аспект є не менш важливим, ніж технічна компетентність [2].

Психологи доводять, що працівники з високим рівнем емоційного інтелекту: краще справляються зі стресом; приймають більш об’єктивні рішення; формують довірчі стосунки з колегами; рідше припускаються професійних помилок через емоційні фактори. Взаємозв’язок між складовими емоційного інтелекту і якістю аудиту (рис.1).

Психологічні якості, як емпатія, самоконтроль, розуміння власних емоцій і соціальна адаптивність, безпосередньо впливають на об’єктивність оцінок, ефективність комунікації і рівень довіри до результатів аудиторської перевірки.

Рис. 1. Взаємозв’язок між рівнем емоційного інтелекту та ефективністю аудиторської діяльності

Джерело: узагальнено автором на основі [12; 2]

Сформований емоційний інтелект сприяє формуванню позитивного психологічного клімату під час аудиту і підвищенню професійної компетентності аудитора.

Успішне проведення аудиторської перевірки неможливе без налагодження конструктивних взаємин між аудитором і працівниками банку. В основі такого співробітництва має бути взаємна довіра, що формується через дотримання професійної етики, психологічну грамотність і культуру спілкування [9]. Аудитор повинен не лише володіти високим рівнем компетентності, а й уміти створити атмосферу відкритості й доброзичливості, щоб працівники банку не сприймали перевірку як загрозу, а як необхідний елемент забезпечення фінансової стабільності. Це передбачає уникнення тиску, критики у формі звинувачень чи емоційних оцінок. Натомість важливо демонструвати повагу до співрозмовника, виявляти тактовність у висловлюваннях і неупередженість у судженнях.

Ефективне спілкування між аудитором і працівниками банку ґрунтується на принципі партнерства. Аудитор має довести, що його мета - не покарання, а допомога у виявленні і виправленні недоліків для підвищення ефективності роботи банку. Такий підхід сприяє зниженню психологічної напруги, відкритішому обміну інформацією і формуванню довіри.

Крім того, значну роль відіграє вміння слухати і правильно інтерпретувати емоційний стан співрозмовника. Здатність аудитора розпізнавати невербальні сигнали, спокійно реагувати на можливі прояви роздратування або тривоги допомагає підтримувати продуктивний діалог з працівниками банку і іншими учасниками аудиторського процесу [21].

Таким чином, дотримання етичних і психологічних принципів у процесі аудиту є не лише проявом професійної культури, але й важливою передумовою отримання достовірних результатів перевірки [20]. Атмосфера взаємоповаги і довіри між аудитором і працівниками банку підвищує якість аудиторського процесу, сприяє точнішому аналізу інформації та забезпечує об'єктивність висновків.

Варто також відзначити роль нормативно-методичної бази, зокрема міжнародних стандартів ISO 9000:2015 та ISO 19011:2019 [10; 18], які визначають основні вимоги до проведення аудитів систем управління. У зазначених стандартах наголошено на необхідності дотримання етичної поведінки, професійної об'єктивності і психологічної неупередженості аудиторів. Психологічна етика передбачає, що аудитор повинен не лише дотримуватися норм Кодексу професійної етики, але й уміти розпізнавати приховані емоції, конфлікти і уникати маніпуляцій під час збору інформації.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що психологічні аспекти є невід'ємною складовою професійної діяльності аудитора банку. Ефективність аудиторського процесу визначається не лише рівнем знань стандартів і нормативів, а й здатністю аудитора керувати власними емоціями, підтримувати конструктивну комунікацію і зберігати неупередженість у стресових ситуаціях.

Установлено, що ключовими складовими психологічної компетентності аудитора є емоційна стабільність, критичне мислення, комунікативність, етична чутливість і стресостійкість. Саме ці якості забезпечують об'єктивність оцінок, точність аудиторських висновків і довіру до результатів перевірки. Особливе значення має розвиток емоційного інтелекту, який сприяє підвищенню ефективності взаємодії з працівниками банку, зниженню психологічного напруження і формуванню позитивного мікроклімату під час аудиту.

Психологічна культура аудитора виступає основою професійної етики, незалежності і відповідальності. Вона визначає якість управлінських рішень, сприяє запобіганню конфліктам і підвищує результативність внутрішнього контролю. Доцільним є впровадження у систему професійної підготовки аудиторів спеціальних тренінгів і практичних курсів, спрямованих на розвиток емоційного інтелекту, навичок саморегуляції і стресостійкості. Такий підхід дозволить підвищити рівень психологічної готовності фахівців до роботи в умовах високої відповідальності, невизначеності й ризику, що є особливо актуальним у сучасних реаліях функціонування банківського сектору.

Список використаних джерел

1. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія: навч. посіб. / за заг. ред. М. П. Бутка. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 232 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Butko_Mykola/Ekonomichna_psykholohiia.pdf.
2. Гайдукевич К., Поліщук Л. Емоційний інтелект як важлива складова успіху в професійній діяльності івент-менеджера. *Питання культурології*. 2023. Вип. 41. С. 78–88. URL: <https://www.researchgate.net/publication/370030510>.
3. Голяш І. Д. Обґрунтування теоретико-прикладних аспектів взаємозв'язку аудиту з іншими науками. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/22641>.
4. Гуменюк І. Л., Складанівський О. Л. Контроль якості аудиторських послуг в умовах сучасного інклюзивного середовища: теоретико-практичний аспект. *Inclusive Economics*. DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.2-1.
5. Дмишко Я. Г. Виклики та дилеми професійної етики аудитора банку. *Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф.* Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2024. С. 38–40. URL: <https://oaz.conf.lviv.ua/materialy/>.
6. Кокур О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. 200 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1651/1/Кокур_Монограф_12.pdf.
7. Косенко А. В., Гуцан О. М., Погорелова Т. О., Перерва П. Г. Розвиток персоналу: управління, мотивація, аудит, психологія. *Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації: матеріали 13-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (27–28 квіт. 2023 р.). Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 132–136. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/99fde745-598a-45d2-a4b2-5d2fbc1f2619/content>.
8. Красун Н. Л., Проскурня О. М. Психологічні аспекти проведення внутрішніх аудитів на фармацевтичних підприємствах. *Управління якістю в фармації: матеріали VIII наук.-практ. конф.* (23 трав. 2014 р., м. Харків). Харків:

Вид-во НФаУ, 2014. С. 59–61. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/578>.

9. Лучко М., Мех Я. Психологічна підготовка ревізора як складова його професіоналізму. *Психологія і суспільство*. 2017. № 2 (60). С. 129–136. URL: <https://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/760>.

10. Настанови щодо проведення аудитів систем управління (ISO 19011:2018, IDT): ДСТУ ISO 19011:2019. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2020. 40 с.

11. Петрунько О. В. Психотехнологічні та психологічні ресурси управління образом суспільних і освітніх інновацій. *Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави*. Київ: Міленіум, 2011. Вип. 12. С. 215–225. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/367/1/O_V_Petrynko_PaPRM.pdf.

12. Підгірна О. Емоційний інтелект у професійній діяльності аудитора. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С. 89–96.

13. Пушкар М. С., Семанюк В. З. Внутрішній аудит: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 211 с.

14. Роголь Г. Дистанційний аудит систем менеджменту. *Управління якістю*. 2022. № 1–2 (49–50). С. 16–23.

15. Сазонова Т. О., Даниленко В. В. Застосування психологічних методів управління персоналом підприємства в конкурентних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 29. С. 142–147. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/29_2020ua/30.pdf.

16. Сарахман О. М., Скаско О. І., Вовчак О. Д., Волкова О. К. Внутрішній аудит у банку: навч. посіб. Київ: УБС НБУ, 2015. URL: http://lpkafoa.lviv.ua/wp-content/uploads/2011/12/AUDYT_2015.pdf.

17. Сингаївська І. В. Аналіз теоретико-методологічних підходів до вивчення проблеми професійної успішності особистості. *Актуальні проблеми психології*. 2014. Вип. 41. С. 168–176.

18. Сингаївська І., Лісніченко Т. Психологічні аспекти проведення внутрішнього аудиту як процесу впровадження системи управління якістю. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 1 (69). С. 207–212. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-69-207-212>.
19. Скаско О. І., Дмишко Я. Г. Проведення зовнішньої оцінки ефективності та якості роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. Вип. 4. С. 529–539. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/119>.
20. Скаско О., Дмишко Я. Етичні стандарти внутрішнього аудитора як базис професійної компетентності. *Управління персоналом у системі менеджменту організацій: тенденції та перспективи розвитку*. 2025. С. 194–196. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/attachments/2025/jun/39480/zbirnikkonferenciyimpa2025.pdf>.
21. Яцишин А. В., Лупаренко Л. А. Соціально-психологічні аспекти забезпечення відкритого доступу з використанням електронних журнальних систем. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2013. Вип. 4. С. 69–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2013_4_14.